

کتابخانه دیجیتالی^۱

بخش مخصوص کتابخانه‌های نابینایان
ایفلا، دانمارک، ۲۹-۲۶ آگوست ۱۹۹۷
گردهمایی تخصصی

ترجمه: فاطمه میرخان

استانداردهای رسانه‌های دیجیتالی: مانع یا ارتقاء دهنده

هر ساله حدود ۱۷۰۰۰ عنوان کتاب جدید در دانمارک به چاپ می‌رسد. و در پیشخوان روزنامه‌فروشی‌های ایستگاه‌های راه‌آهن ما اعلان‌هایی مبنی بر داشتن مجموعه‌ای بیش از ۲۰۰۰ مجله به چشم می‌خورد.

به هر حال این رقم، تعدادی است که در دسترس افراد بینا می‌تواند قرار گیرد. در DBB^۲، تنها امکان تهیه چند نسخه از این کتاب‌ها و مجله‌ها به زبان بریل یا به صورت نوار کاست برای نابینایان وجود دارد. بنابراین از همه ابتکاراتی که هدف آن رساندن اطلاعات بیشتر به مراجعین ما باشد استقبال می‌کنیم و در چنین صورتی است که متقاضیان ما می‌توانند شخصاً اطلاعات مورد علاقه خود را دریافت دارند.

در اینجا است که به علت سرعت روزافزون استفاده از شبکه‌های ارتباطی، که مشهورترین آن اینترنت است، نیاز به دیجیتالی کردن کتابخانه‌ها به ویژه آشکار می‌گردد. اگر بتوانیم واقعاً این شبکه‌ها را در اختیار نابینایان قرار دهیم، راه درازی را در جهت دسترس نمودن اطلاعات به این گروه پیموده‌ایم. به

همین سبب DBB خیلی فعالانه سعی می‌کند که مقامات مربوطه را در دانمارک تحت تأثیر قرار دهد تا سیاست‌ها، استانداردها، و رهنمودهایی را تدوین کنند تا حداقل این اطمینان حاصل شود که اطلاعات عمومی به سرعت در اختیار متقاضیان ما قرار گیرد.

مایلم به‌طور خلاصه بعضی از این نوآوری‌ها را در این زمینه ذکر کنم:

- تمام اطلاعات عمومی باید به شکل رایانه‌ای و برطبق استاندارد ثابتی قابل دستیابی باشند.

- تمام مؤسسه‌های عمومی باید آدرس‌های خود را قبل از پایان امسال در شبکه داشته باشند. وزارت تحقیق برای طرح‌ریزی این آدرس‌ها رهنمودهایی منتشر خواهد کرد تا اطمینان یابد که این آدرس‌ها توسط نابینایان قابل خواندن است. از بین همه، DBB سعی دارد این رهنمودها را بکار بندد تا به آن استانداردهایی که مؤسسات دولتی باید دنبال کنند، برسد.

- دسترسی رایگان به اینترنت در کتابخانه‌های عمومی برای همه.

در دنیای دیجیتالی یک اطلاعات را برای بازدهی‌های مختلف می‌توانیم به کار ببریم. مثلاً بریل، گفتار ترکیبی و چاپ برجسته و یا حتی تلفیقی از همه این‌ها. با این حال برای داستان‌هایی که راحت خوانده شوند، سال‌های بسیار زیادی، وسیله‌ای جایگزین گفتار ترکیبی نخواهد شد.

۲- برای کتاب‌های گویا کیفیت صدای خیلی بهتری نسبت به فن‌آوری‌های مشابه امروزی می‌توانیم به دست آوریم.

۳- هر چند که نوار کاست از رده خارج شده و دیسک‌ها به شکل‌های مختلف و ارزان‌تر جای آن را گرفته است ولی تجهیزات مشابه روز به روز گران‌تر می‌شوند.

۴- اطلاعات دیجیتالی می‌توانند مورد استفاده مجدد قرار گیرند، بررسی شوند، به مطالب کوچکتر تقسیم گردند و غیره. این باعث می‌شود تا کار برای کتابخانه‌های ما آسان‌تر گردد و متقاضیان بیشتری را جوابگو باشیم و خدمات فردی بیشتر و نیز تولیدات متنوع‌تری ارائه کنیم.

۵- استفاده مجدد اطلاعات از ناشران تولیدات ما را آسان می‌کند و بدین وسیله امکان افزایش تولید را فراهم می‌سازد.

اما انتقال از فن‌آوری‌های مشابه به دنیای دیجیتالی را از کجا باید شروع کرد؟ در DBB ما خود اطمینان کاملی از چگونگی این کار نداشتیم لذا تصمیم گرفتیم نظری کلی به مؤلفه‌های یک کتابخانه دیجیتالی بیندازیم. این امر با همکاری نزدیک IBM انجام شد و با کمک هم یک طرح عملی را که مؤلفه‌های مختلف یک کتابخانه دیجیتالی را نشان می‌داد به آزمایش گذاشتیم.

من اکنون ۵ مؤلفه را بیان می‌کنم و بعضی سؤالات که در طرح آمده و یا نیاز به حل دارد را ذکر می‌کنم:

به وجود آوردن و ضبط کردن

- چگونه اطلاعات دیجیتالی را به وجود آوریم؟

- فعلاً اغلب کتاب‌های بریل، به شکل‌های خیلی متفاوتی، دیجیتالی هستند.

- مشکل اصلی در رابطه با کتاب‌های گویای دیجیتالی،

دیجیتالی کردن روند داستان نیست بلکه تعریف کردن و در دسترس قرار دادن یک ساختار در کتاب است به طوریکه

- توسعه سریع گفتار ترکیبی به زبان دانمارکی، چرا که گفتار ترکیبی دارای کیفیت خیلی پایینی است که مانع استفاده گسترده‌تر آن می‌شود.

- صنایع خصوصی و دولتی (IT) با یکدیگر کار می‌کنند تا طرح‌های جهانی خلق کنند. این یعنی طراحی کردن تولیداتی که تقریباً توسط هر کسی بتواند مورد استفاده قرار گیرد. بدین وسیله از محصولات خاص و گران اجتناب می‌کنند تا علاوه بر دیگران افرادی که نقص بینایی دارند قادر باشند از فن‌آوری رایانه استفاده ببرند.

همانطور که از این نوآوری‌ها متوجه می‌شوید تمام آن‌ها نه تنها برای نابینایان و تا اندازه‌ای افراد بینا سودمند است بلکه برای تمام جمعیت دانمارک مفید می‌باشد. آیا این بدین معنی است که تمام مشکلات افراد نابینا در این مقاله حل خواهد شد؟ آیا این مقاله نقشی برای DBB و دیگر کتابخانه‌های نابینایان در آینده باقی خواهد گذاشت؟

این سؤالات را با نگاهی به پرونده‌های مراجعین و نوع اطلاعاتی که خواهان آن هستند می‌توان پاسخ داد. DBB کتابخانه‌ای برای خوانندگانی با سن متوسط ۷۳ سال است. بنابراین بسیاری از آن‌ها تجربه عملی در مورد استفاده از فن‌آوری رایانه را ندارند. به علاوه بسیاری از آن‌ها معلولیت‌های دیگری دارند و یا فقط راهشان دور است به طوری که مانع رفتن آن‌ها به نزدیکترین کتابخانه عمومی می‌شود.

شما در شبکه اغلب اطلاعات غیرداستانی را جستجو می‌کنید هم به سبب حقوق انحصاری اثر و هم به خاطر اینکه خواندن یک داستان خوب با نشستن در مقابل صفحه رایانه خیلی جالب و لذت‌بخش نیست. بنابراین هنوز نیازمند وسایلی هستیم که بتوان جایگزین رایانه کرد.

با وجود این مسائل، وقت آن است که به جای ادامه دادن به تولید دستگاه‌های مشابه، یک تولید دیجیتالی را مدنظر قرار دهیم. به دلایل زیر در این مورد توجه فرمایید:

۱- اطلاعات دیجیتالی را برای بازدهی‌های مختلف می‌توان استفاده کرد. امروزه کتاب به خط بریل و کتاب‌های گویا منتشر می‌کنیم که حتی گاهی از کتاب‌های چاپی مشابه است.

مراجعین ما بتوانند راه خود را از طریق آن بیابند.

- کتاب‌های گویای موجود باید به شکل دیجیتالی تبدیل گردند اما با ساختار کتاب‌های گویای ضبط شده در نوار چه می‌توان کرد؟

ذخیره‌سازی و مدیریت

- چگونه باید اطلاعات دیجیتالی را ذخیره کنیم؟

- فایل‌های متون به صورت بریل خوب شناخته شده هستند و به آسانی ذخیره و اداره می‌شوند.

- اما فایل‌های صوتی بی‌نهایت جاگیر و پرحجم هستند و بنابراین هزینه نگهداری مسئله مورد توجهی است. نگهداری بر روی دیسک، گران ولی سریع است. نگهداری بر روی نوار ارزان‌تر است ولی کندتر پیش می‌رود. استفاده از روش‌های فشرده‌سازی می‌تواند هزینه نگهداری را کمتر کند اما چه نوع روش فشرده‌ای باید به کار برد و چه بر سر کیفیت صدا خواهد آمد. اگر اطلاعات خود را فقط به روش فشرده ذخیره سازیم آیا می‌توانیم مطمئن باشیم که این اطلاعات قابل انتقال به رسانه‌های ذخیره‌سازی دیگری در آینده خواهند بود؟

جستجو و دستیابی

- چگونه این حجم زیاد اطلاعات دیجیتالی را جستجو و به آن دسترسی پیدا کرد؟ و چگونه شما در حداقل زمان راه استفاده از آن را پیدا می‌کنید؟
- پیشرفت ابزار جستجوی ساده و جذاب برای متقاضیان.

توزیع

- چگونه اطلاعات دیجیتالی پخش خواهد شد؟ برای سال‌های متمادی به صورت مشابه!
در اصل نوار کاست اما به عنوان کپی از نسخه اصلی دیجیتالی.

- نسل جدید کتاب‌های گویا شبیه چه چیزی خواهند بود؟

DVD³ یا دستگاه دیسک فشرده پلکس تاک

- دسترسی مستقیم به مواد کتابخانه‌ها از طریق شبکه اینترنت.

مدیریت حقوقی

- چطور از حقوق صاحبان متون باید محافظت کرد و هم زمان امکان دستیابی به اطلاعات را به نابینایان داد؟
- اطلاعات دیجیتالی بتوانند به راحتی کپی شوند.
- دستگاه‌های خاص مناسب نیستند چون گران می‌باشند ولی برای حفاظت از حقوق فوق‌الذکر خوب هستند.
- اقدام‌های دیگر کدگذاری یا رمزگذاری هستند.

به طور خلاصه این پنج مؤلفه با مضامین و اهمیت‌های متفاوتی که دارا می‌باشند در تمام کتابخانه‌های نابینایان ارزشمند هستند. اگر چه همکاری بین‌المللی برای امانت‌دهی بین کتابخانه‌ای و اطمینان یافتن از مقیاس‌های اقتصادی کار، حیاتی است ولی هنگام تهیه تجهیزات، DBB عضو فعال کنسرسیوم DAISY به شمار می‌آید. این طرح کار IBM در اصل برای DBB انجام شده است ولی به عنوان بخشی از همکاری با DAISY، طرح توسعه پیدا کرده است و دید وسیع‌تری در جهت پشتیبانی از نیازها و موقعیت‌های متفاوت نمونه‌های مختلف کتابخانه‌های نابینایان داده است.

یادداشتها

- 1- نوشته Peter Tandrup، ارائه شده توسط Thomas Kjellberg Christen sen، قائم‌مقام مدیر کتابخانه ملی نابینایان در دانمارک.
- 2- Denmark Blind Bibliotique.
- 3- DVD = Digital Video display system سیستم نمایش ویدئویی دیجیتالی